

BYRÅÖVERGRIPANDE SNABBVÄGLEDNING

Förebyggande och kontroll av infektionssjukdomar bland personer som injicerar narkotika

Uppdatering 2023

Bakgrund

Hepatit B och C, hiv och tuberkulos (tbc) fortsätter att cirkulera och orsaka betydande sjuklighet och dödlighet i Europeiska unionen/Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EU/EES) och länderna inom den östliga dimensionen av den europeiska grannskapspolitiken (ENP).

Dessa sjukdomar står i fokus för FN:s mål för hållbar utveckling 3.3, som är att "utrota epidemierna av aids, tuberkulos, malaria och försummade tropiska sjukdomar samt bekämpa hepatit, vattenburna sjukdomar och andra smittsamma sjukdomar" senast 2030. Länderna kommer inte att uppnå detta mål om inte dessa sjukdomar bekämpas i alla befolkningsgrupper, inklusive bland personer som injicerar narkotika.

Detta beror på att injicering av narkotika fortfarande är en viktig riskfaktor för att få blodburna infektionssjukdomar (till exempel hepatit B och C, hiv) och att personer som injicerar narkotika löper hög risk för andra infektionssjukdomar (till exempel sexuellt överförda infektioner [STI], tuberkulos) i EU/EES och länderna inom den östliga dimensionen av den europeiska grannskapspolitiken.

Det är viktigt att förebygga och kontrollera infektionssjukdomar bland personer som injicerar droger eftersom dessa sjukdomar minskar livskvaliteten och livslängden. Vidare finns det risk för ytterligare överföring, däribland till personer som inte injicerar narkotika.

I slutändan kan detta leda till både indirekta och direkta samhällskostnader, till exempel genom förlorad produktivitet och höga behandlings- och vårdkostnader.

Syfte och målgrupp

Den gemensamma vägledningen från Europeiska centrumet för förebyggande och kontroll av sjukdomar (ECDC) och Europeiska centrumet för kontroll av narkotika och narkotikamissbruk (EMCDDA) syftar till att stödja beslutsfattare och planerare av folkhälsoprogram/sociala program genom att stärka evidensbasen för utveckling av nationella strategier, policyer och program för förebyggande och kontroll av infektioner och infektionssjukdomar bland personer som injicerar narkotika.

Maximera nyttan med insatserna

För att ge största möjliga nytta bör dessa insatser finansieras på lämpligt sätt och genomföras i enlighet med principerna om förebyggande och om tillhandahållande av tjänster. Dessa principer omfattar genomförande av specifika insatser

- i kombination för att maximera täckningen och effektiviteten,
- i samband med annan relevant hälsofrämjande verksamhet som är inriktad på strukturella och individuella faktorer som främjar hälsosammare och/eller säkrare beteenden (till exempel verksamhet som minskar stigma och diskriminering och främjar säkrare sex och säkrare användning av narkotika),
- med hjälp av en praktisk, målinriktad, samhällsbaserad och personcentrerad metod.

Viktiga insatsområden efter expertpanelens kritiska granskning av belägg

På grundval av de mest tillförlitliga tillgängliga beläggen och/eller positiva expertutlåtanden, samt utifrån vad som anses vara bästa praxis enligt befintliga internationella riktlinjer, identifierades sex viktiga insatsområden. De bör betraktas som nyckelkomponenter i en övergripande strategi som bygger på en bedömning av relevanta operativa behov och rättsliga ramar och syftar till att förebygga och kontrollera infektionssjukdomar bland personer som injicerar narkotika:

1 Tillhandahållande av steril utrustning för injicering

Tillhandahålla sterila nålar och sprutor och annan utrustning för beredning av narkotika (blandkärl, filter och vatten för injicering), även i fängelser och genom apotek.

2 Behandling av narkotikaberoende

Tillhandahålla behandling med opioidagonister (OAT), även i fängelser.

Tillhandahålla steril utrustning för injicering i kombination med OAT.

Erbjuda information, utbildning, rådgivning och kompetensutveckling vid sidan av OAT och nål- och sprutbytesprogram, även i fängelser.

3 Vaccinering

Erbjuda vaccinationer mot hepatit A och B, luftvägsinfektioner som covid-19 och influensa samt stelkramp för att förhindra att personer som injicerar narkotika får infektioner och/eller komplikationer av dessa. Personer som lever med hiv och injicerar narkotika bör dessutom erbjudas pneumokockvacciner och vacciner mot humant papillomvirus.

4 Testning för infektionssjukdomar

Rutinmässigt erbjuda frivillig, konfidentiell testning med informerat samtycke i linje med relevant vägledning om

- hepatit C-virus och hiv till alla som injicerar narkotika,
- hepatit B-virus till alla som injicerar narkotika utan/med ofullständig vaccination,
- STI (t.ex. syfilis, klamydia, gonorré) till alla som injicerar narkotika och har STI-symtom och/eller personer med förhöjd risk (t.ex. som har många sexpartner eller har sex i utbyte mot pengar/narkotika),
- tbc till alla som injicerar narkotika och som uppvisar tecken och symtom på tbc, och/eller till dem med förhöjd risk (t.ex. personer som exponerats för tbc eller har ett predisponerande underliggande tillstånd).

Alla med ett positivt testresultat bör sättas i kontakt med vården.

5 Behandling av infektionssjukdomar

Följande bör erbjudas:

- Antiviral behandling för personer som diagnostiserats med hepatit B och är berättigade till behandling.
- Antiviral behandling för personer som diagnostiserats med hepatit C.
- Antiretroviral behandling för personer som diagnostiserats med hiv.
- Behandling av tbc för personer med tuberkulosjukdom.
- Förebyggande behandling av tbc för personer med tbc-infektion efter att tuberkulosjukdom har uteslutits.
- Behandling av andra infektionssjukdomar såsom STI och bakteriella hudinfektioner enligt klinisk indikation.

Se till att det finns ett samarbete mellan tjänsteleverantörer som riktar sig till personer som injicerar narkotika och personer som tillhandahåller infektionssjukvård för att stärka kopplingen till vården, särskilt när det gäller hepatit C.

Det finns belägg för att ömsesidigt mentorskap kan leda till ökad följsamhet, åtminstone när det gäller hepatit C-behandling.

6 Lokaler för narkotikakonsumtion med möjligheter till övervakad injicering*

Tillhandahålla möjligheter till övervakad injicering för att minska riskbeteende i samband med injicering bland personer som injicerar narkotika, vilket kan bidra till att förebygga överföring av hepatit C och hiv.

*Möjligheter till övervakad injicering tillhandahålls av de flesta lokaler för narkotikakonsumtion. Det handlar om hälso- och sjukvårdsinrättningar där personer som har köpt narkotika någon annanstans kan använda narkotikan i en ren miljö, vanligtvis under övervakning av medicinskt utbildad personal. Regelverken och de rättsliga ramarna varierar mellan olika länder och påverkar huruvida denna typ av tjänster kan göras tillgängliga och vilken typ av operativa modeller som är tillåtna.

Vägen framåt

Genomförandet av insatserna förväntas bidra till att lokala, regionala, nationella och internationella mål för infektionssjukdomar uppnås om insatserna är tillräckligt omfattande.

Genomförandet är komplext i praktiken och länderna skiljer sig åt när det gäller befintlig politik, resurser, hälso- och sjukvårdssystem samt sociala, kulturella och epidemiologiska förhållanden. Det är därför upp till dem som genomför vägledningen att besluta om vilka insatser och kombinationer av dem som ska prioriteras med tanke på det särskilda sammanhang där de ska tillämpas.

För att hjälpa länderna att i praktiken tillämpa rekommendationerna i vägledningen finns också 12 modeller för god praxis som beskriver insatser och metoder som används framgångsrikt av europeiska länder för att förebygga och kontrollera infektioner bland personer som injicerar narkotika.

Sammantaget visar dessa resultat på värdet av kollegialt engagemang, tvärvetenskapliga strategier och deltagande av sjuksköterskor i samhällsbaserad testning, samt att personer

som injicerar narkotika bör sättas i kontakt med vården för infektionssjukdomar och få hjälp att följa behandlingen.

Förutom genomförande av insatserna, robust övervakning och kontinuerlig uppföljning behövs och bör det investeras i kontinuerlig forskning om förebyggande och kontroll av infektionssjukdomar bland personer som injicerar narkotika.



Läs hela vägledningen på:

<https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/prevention-and-control-infectious-diseases-among-people-who-inject-drugs-2023>



Modellerna för god praxis finns på:

<https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/models-good-practice-community-based-testing-linkage-care-and-adherence-treatment>